

Zapadna Evropa se poveza- la v obrambnem paktu

Zdaj bo na vrsti sličen pakt z Ameriko in Kanado. Bevin odklonil ustanovitev zapadno-evropskega parlamenta

Pariz, 27. okt.—Zunanji ministri Anglije, Francije, Belgije, Holandske in Luksemburga so po zaključku dvodnevnih konferenc naznanili sklenitev obrambnega pakta in odobritev vojaških načrtov v zvezi s tem paktom. Obenem so naznanili, da bodo iskali sličen obrambni prkt tudi z Ameriko in Kanado.

Temelji za ta obrambni pakt so bili položeni zadnji pomlad s sklenitvijo tako zvane bruseljske pogodbe, s katero so se te države v principu izrekle za ustanovitev vojaške zveze. Izdelanje vojaških načrtov za realiziranje te zveze je bilo prepučeno generalnim štabom in diplomatom. Ti načrti so bili formalno odobreni po zunanjih ministrih, ki so politična glava te "obrambne" zveze.

Pri kovanju te vojaške zveze je sodelovala tudi ameriška vlada na podlagi resolucije, katero je zadnji pomlad sprejel senat, ki je instruiral administracijo, naj sodeluje z zapadno Evropo za doseg tega cilja. Resolucijo je bil predložil republikanski senator Vandenberg iz Michiganu.

Zunanji ministri zapadne Evrope so se dalje zedinili, da bodo skušali skleniti vojaško zvezo tudi z Ameriko in Kanado. O tem se sicer še daj časa vrše razgovori v Washingtonu med poslalniki teh držav na eni in državnim ter vojnimi departamentom na drugi strani, kakor tudi s Kanado. Ti razgovori bodo zdaj stopili v formalni štadij.

Ameriška vlada bo zdaj vprašana, naj izdela načrt za severoatlantsko obrambno ali vojaško zvezo. Zapadna Evropa bo skušala pridobiti Washington za to, da bi Amerika in Kanada avtomatično stopili v akcijo, to je v vojno, ako bi bila napadena katerakoli država zapadnega bloka.

Na drugi strani si Amerika zamisla bolj ohlapno zvezo. V Washingtonu smatrajo, naj ima vsaka država svobodne roke in

sama odloči glede svoje akcije ali pomoči v slučaju, da je napadena kak članica te zveze.

Ta zapadno-evropska zveza je bila skovana predvsem radi strahu pred Sovjetsko Rusijo. Ako pride do definitivnega razkosa Nemečije, tedaj bo tudi zapadna Nemečija potegnena v to vojaško zvezo, katere postane lahko ne samo "obrambna", marveč tudi napadalna. In to je, kar se boji Rusija. Strah ustvarja protistrah.

Zunanji ministri so na tej seji razpravljali tudi o francoskem predlogu za ustanovitev zapadno-evropskega parlamenta, ki naj bi od začetka imel svetovalec glas in pripravljale teren za ustanovitev evropske ali vsaj zapadno-evropske federacije.

O tem vprašanju so zunanji ministri prvič formalno razpravljali. Francoskem predlogu so naklonjene tudi beneluške države—Belgija, Luksemburg in Holandska—ki so se že povezale s carinsko unijo. Tej ideji pa nasprotuje angleška vlada, ker smatra, da bi bila gospodarsko udarjena in bi bila prisiljena devaluirati funt-sterling. Zato je Bevin na tej seji tudi odklonil pristati na francoski predlog, to da je obljubil, da bo vprašanje predložil svoji vladi. Angleška delavska vlada je ideji evropske ali zapadno-evropske federacije sicer več ali manj naklonjena "v principu", v praksi pa pravi, da čas še ni dozorel.

Kampanjski prispevki CIO

Prispevki drugih virov veliki

Washington. — Politični komitej CIO je potrošil \$378,508 v volilni kampanji za izvolitev delavcem naklonjenih članov kongresa. To je razkril komitej sam, ko je prijavil kampanjske izdatke, kakor zahteva zadevni zakon.

Izdatki kažejo, da je v političnem skladu CIO primanjkljaj, ki znaša \$71,788. Ta primanjkljaj se bo kril iz prispevkov od članov. Četudi politični akcijski odbor CIO podpira Trumana v kampanji, ni prijavil nobene direktne pomoči demokratski stranki v denarju, razen \$560 za potovanje senatorja Barkleyja, ki je podpredsedniški kandidat demokratske stranke.

Politični komitej CIO podpira Paula Douglassa, demokratskega kandidata za senatorja v Illinoisu. Dalje podpira Huberta Humphreya proti Josephu Ballu za senatorja v Minnesoti in še nekaj drugih.

Največja skupna vsota, ki jo je CIO dal v kampanjske namene za izvolitev posameznega kandidata, je znašala \$4,000. Šla je v kampanjski sklad za izvolitev Humphreya, kajti delavske organizacije v Minnesoti so se odločile, da pozarijo Balla, ker zagovarja Taft-Hartleyev zakon in je proti delavcem.

Republikanska stranka je poročala, da je prejela \$312,324, od tega pa je ostalo še \$6,067.

Kandidat Douglas je prejel \$2,500 od CIO za svojo izvolitev. Največjo vsoto v kampanjske svrhe iz enega vira je prejela republikanska stranka, namreč \$37,000 od finančnega odseka te stranke v New Yorku.

Prijava kampanjskih prispevkov je obvezna za vse stranke, ampak dobro se ve, da obe stranki prejmeta milijone

Toriji proti podržavljenju

Napeli so vse sile, da preprečijo načrt

London. — Britski jeklarski magnati in toriji so organizirali silno kampanjo, ki je že v teku, da ustavijo vladni načrt za poddržavljenje jeklarske industrije.

Vprašanje poddržavljenja jeklarske industrije, ki je stebel angleške ekonomije, je postalo važno sedaj, ko je vlada v parlamentu predlagala, da postane ta industrija last države. Vsa britska reakcija s plemstvom vred se je zagnala v kampanjo, "da reši, kar se rešiti da" radi svetih profitov.

Delavska vlada, ki je že poddržavila premogovnike, banke in par drugih industrij, ima sedaj opraviti z odporno silo privatnega kapitala, ki si ne pusti iztrgati iz rok industrije, katere ji prinaša največje dobičke.

Angleški toriji z zadovoljstvom kažejo na francoske industrije, ki so bile poddržavljene, češ, da se ta način kontrole ni obnesel. Četudi je to demagogija, se angleška reakcija z veseljem oprime vsake bilke, da si reši dobičkanosna podjetja. Resnica je, da je danes v Franciji velika zmeda radi nazadnjaške vlade.

Debata o poddržavljenju britske jeklarske industrije se je šele pričela. Pričakuje se, da bo trajala več tednov in da bo vlada zmogala nad toriji.

Denham pritiska na tiskarsko unijo

Od sodišča zahteva, naj jo pritisne ob steno

Chicago. — Glavni odvjetnik zveznega delavskega odbora za izvajanje Taft-Hartleyevega zakona je vložil protest na zveznem okrožnem prizivnem sodišču, ker je zadnji teden dalo odlog tiskarski uniji ADF v sodnem procesu, ki se vleče med unijo in "delavskim" odborom že dalj časa.

Unija je bila že pred več meseci obožena v distriktnem sodišču v Indianapolisu, da je kršila Taft-Hartleyev zakon, in sicer predvsem točko, ki prepoveduje zaprtje delavnic. Sodnik Luther M. Swygert je unijo proglasil za krivo in odredil, da ne sme nobenemu delodajalcu vsiljevati zaprte delavnice skozi zadnja vrata. Obenem je tudi proglasil vse take mezdne pogodbe za neveljavne in izven zakona.

Unija je šla na okrožno prizivno sodišče, ki je odgodilo enforcement Swygertovega odloka. Generalni pravdnik delavskega odbora je zdaj na prizivnem sodišču vložil protest, češ da je odlog smešen, ker se unija ne godi nobena krivica in ne bo trpela take škode kakor jo je prikazovala pred sodiščem.

"Edina posledica odloka nižjega sodišča bo v tem," pravi Denham, "da bo unija morala skleniti nove pogodbe z legalnimi provizijami, ki naj nadomestijo točke, katere je nižje sodišče proglasilo za nelegalne."

Tipografska unija vodi stavko pri vseh tiskarskih velikih dnevnikih že 11 mesecev. Dasi je stavka s strani stavcev stoodstotna, prizadeji listi kljub temu redno izhajati v istem ali še večjem obsegu kakor so prej. Dnevnikarji se tiskajo po novi tiskarski metodi "foto-offset". Material je napisan na novih tipkarskih strojih in fotografiran.

Velik pridelek krompirja na Angleškem

London. — Pridelek krompirja na Angleškem je tako ugoden, da bo ves pridelek znašal dva milijona ton več kot lani, kakor naznanja ministrstvo za prehrano. Krompir, ki se ga ne bo potrebovalo v Angliji, se bo izvozilo. Angleški farmarji imajo vladno protekcijo, da cene krompirja ne bodo padle. Vlada bo pokupila ves krompir, katerega farmarji ne bodo mogli prodati na trgu.

Polk je bil umorjen, ker pe govoril resnico

London. — Moskovski radio je zadnje dni rekel, da je bil ameriški novinar George Polk zato umorjen v Grčiji, ker je poročal resnico o grški vladi in gnilih razmerah. Zato ga je grška vlada tudi dala umoriti, zdaj pa hoče zvrniti krivdo na komuniste. Polk je bil umorjen v Solunu 8. maja. To je bil prvi moskovski komentar o Polkovi aferi.

Nove aretacije v Grčiji

Atene. — Policijske oblasti v Solunu so naznanile, da so aretirale 68 članov organizacije Epon, prepovedane komunistične stranke. Obdolženi so, da so se udeležili terorističnih aktivnosti, sabotaže in da so morili civiliste. Poleg so obdolženi, da so nabirali gerilce za armado generala Markosa, voditelja grških gerilcev.

dolarjev, kar pa ni zabeleženo kot kampanjski prispevki.

(To poročilo je že "zastarelo". Vse navedene stranke, odbori in kandidati so prejeli in potrošili izdatno večje vsote. Ured.)

REVOLTA V FRAN- COSKIH KOLONI- JAH V INDIJI

Uporniki zasedli kontrolno kolonialnega mesta

Novi Delhi, Indija. — V francoski Indiji so izbruhnili nemiri na večer pred volitvami, katere imajo odločiti glede pridružitve petih majhnih kolonij k Indiji. Ob obali vzhodne Indije imajo tudi Portugalci tri majhne kolonije. V primeru, da bi bila podvzeta vojaška akcija v svrhu iztiranja Francozov in Portugalcev iz teh kolonij, katere kontrolirajo, bi tak korak najbrže odobrila večina Indijcev.

Do spora je prišlo radi vprašanja, ali želi približno 350,000 prebivalcev v francoski Indiji, večinoma Hindutov, priključiti se k Hindustanu.

V Maheju se bi imele vršiti volitve za izvolitev delegatov, kateri bi imeli določiti, kdaj bi se imel vršiti referendum glede pridružitve k Hindustanu. Francija je zavrnila zahtevo Indije za odgoditev volitev in nastavitve nadzornikov pri volitvah. Ko so prizadeji prebivalci zvedeli o tej francoski zavrnitvi, so izbruhnili nemiri.

Največji upor je nastal v mestu Mahe, ki leži ob južnozahodni obali, malo nižje od Mangalore. Desettisočglava množica je revoltirala in zasedla mestno hišo, zaeno pa uničila volivne rekorde.

Francoska kolonialna administracija ima sedež v mestu Pondichery, ki leži ob južnovzhodni obali, malo nižje od Madrasa. Poročilo iz tega mesta pravi, da je francoska vlada poslala v te svoje kolonije bojno ladjo z namenom, da s silo zažene upor.

Ko so Indijci zavzeli mestno administracijo v Maheju, so na poslopju razobesili indijsko zastavo z napisom: "Ljudska vstaja".

Podložna ljudstva po vsem svetu so do grla sita imperialističnih izkoriščevalcev, zato se ni čuditi, da se budijo k upor.

Nemiri v francoski rudarski stavki

Simpatična stavka v Marseillu

Paris, 27. okt.—V torek je prišlo v rudarskem mestu Alesu do odprtega boja med stavkarji in vojaštvom. En stavkar je bil ubit, osem ranjenih, okrog 200 pa aretiranih radi nošenja orožja. Med ranjenci so tudi štiri vojniki.

Mesto Ales s 40,000 prebivalci se nahaja okrog 50 milj severozapadno od Marseilla. Proti rudarjem, ki so se poslužili orožja, je vojaštvo nastopilo s tanki in jih pregnalo od javnih poslopij, ki so jih oblegali stavkarji.

V Marseillu so šli na simpatično stavko kovinarji, pristanski delavci in uslužbenci poštne železnice.

Na premožnem polju v severni Franciji je bilo v torek vse mirno. V premogarskih revirjih so močni vojaški oddelki.

Titov upravnik poslov resigniral

Budapešta. — Laszlo Branko, upravnik poslov na tujaknjem jugoslovanskem poslatstvu, je resigniral, ker se strinja s Kominformo, ki je v boju proti Titovemu režimu. Službe na poslatstvu so pustili tudi nekateri drugi uslužbenci. Ogrski komunisti vodijo silno kampanjo proti Titovemu režimu.

Univerza se podala korporacijam

Načelnika odslovila radi "propagande"

Detroit. — Arthur Elder, predsednik mišiganske učiteljske federacije ADF, je povedal poročevalcem, da ga je univerza Michigan odslovila kot direktorja departamenta za delavsko izobrazbo.

Elder je bil odslovljen radi sumnje, da je v učne tečaje uvažal "marksistične ideje", zlasti kar se tiče ekonomskih vprašanj. Ekonomski tečaj, ki jim je načeloval Elder, so bili tarča napadov od strani reakcije že delj časa. Preteklega maja je Adam K. Stricker, ekonom korporacije General Motors, pred kongresnim odsekom za delavsko vprašanja pričal, da služijo omenjeni univerzitetni tečajji širjenju marksističnih naukov o ekonomiji.

Elder je bil član univerzitetnega odbora regentov, ki določajo amernice šole. Preteklega junija je univerza odpravila omenjeni departament, ker je governer Sigler zahteval preiskavo Strickerjevih obdolžitev. Pretekli mesec je unija avtnih delavcev CIO zahtevala, da univerza obnovi zadevne tečaje.

Stricker je rekel, da se je vpisal v tečaj za poučevanje ekonomije in da se je pouk nanašal na propagando, napade na senatorje, proti korporaciji General Motors in apele za prispevke v sklad politične akcije CIO.

Z odslovlitvijo Elderja je vodstvo univerze pokazalo, da je pripravljeno hlapčevati korporacijam in velikim mošnjam.

Domače vesti

Nov grob v Chicagu

Chicago. — Dne 26. okt. je umrla Frances Mihelić-Ručigaj, članica društva Nade 102 SNPJ in prejšnja leta tudi več let tajnica. Stara je bila 83 let, doma iz vasi Presene pri Podnartu, Gorenjsko. Zapušča dve poročeni hčeri: Frances Verbik in Jennie Elart, sina Franka Fisterja, 15 vnukov in 10 pravnukov. Na mrvaškem odru leži na 6501 W. Roosevelt rd. Pogreb bo v soboto ob 2. pop. na pokopališču Waldheim.

V bolnišnici

Duluth, Minn.—V bolnišnici St. Mary se nahaja star naseljenec Stefan Pepel iz New Dulutha. — Jesenski dnevi so tukaj lepi in topli.

Stavkarji preprečili odprtje tovarne

Rome, Ga. — Tisoč tekstilnih delavcev, ki so na stavki že 75 dni, je zadnji torek preprečilo odprtje tovarne Celanes Corp. Družba je organizirala gibanje za vrnitev na delo in napovedala, da prične z obratom v torek. Stavkarji pa so to preprečili s masnim piketiranjem. Ignorirali so sodnijsko prepoved proti masnemu piketiranju, kakor tudi pretepli nekega oboroženega reporterja.

Krzycki apelira na predsednika Trumana

New York. — Leo Krzycki, predsednik Ameriškega slovanškega kongresa, je poslal predsedniku Trumanu brzojav, v katerem ga urgira, naj spremeni svoje stališče in naj pošlje svojega odposlanca v Moskvo v interesu svetovnega miru in boljše razumevanja svetovnih vprašanj. Ni verjetno, da se bo Truman odzval apelu, kajti druge sile, zlasti wall-streetske, imajo pač več besede.

Angleška vlada dobila novo posojilo v Ameriki

Posojilo znaša \$310 milijonov; posojilo bodo morale vzeti tudi druge "Marshallove" države

Washington. — Po daljšem pristanju s strani administracije za ekonomsko okrevanje Evrope je Anglija končno pristala na ponudeno posojilo. To posojilo znaša \$310 milijonov dolarjev z obrestno mero 2.5% in poteka v 35 letih.

Obresti bodo plačljive vsakega pol leta. Ako bi Anglija zala v gospodarske škrpce, je v posojilni pogodbi klavzula, ki določa, da v takem primeru plačilo obresti lahko odgodi, ako pristane na to tudi Amerika.

Anglija je bila skoraj prisiljena na vzeti to posojilo, ako hoče biti deležna nadaljnje pomoči na podlagi Marshallovega načrta. Kongres je namreč določil, da mora vsaka država, ki prejema Marshallovo podporo, vzeti tudi posojilo. In sicer mora iti od skupne vsote (\$5,055,000,000) ena milijarda dolarjev za posojila.

Do zdaj je edino Islandija, ki je tudi vključena v Marshallovem načrtu, pristala na to posojilo s tridesatno obrestno mero.

Angliji pa se je posrečilo, da je to obrestno mero zbila na 2.5%. Na račun Marshallovega načrta je Anglija do zdaj prejela kot dar \$530,660,547, ali skoraj dvakrat toliko kakor znaša to posojilo. V celoti bo v prvem letu prejela \$1,750,000,000, namreč s tem posojilom vred. Kot dar bo torej prejela še blizu \$800 milijonov do prihodnjega marca. Takega bogatega strica iz Amerike se torej že izplača imeti! Ampak ves ta denar gre na račun ameriških davkoplačevalcev.

Uprava Marshallovega načrta je izjavila, da bo Anglija porabila to posojilo v prvi vrsti za nabavo industrijskih strojev in opreme in surovega materiala. Ta uprava se zdaj pogaja tudi z ostalimi "Marshallovimi" državami za posojila. Teh posojil se sicer vse branjijo, češ naj jim Stric Sam enostavno podari, kolikor jim miali dati. Kaj bi si nakopavale dolgove... Ampak zakon je tak, da morajo povprečno na vsake tri šenkane dolarje vzeti tudi dolar posojila. V praksi pa na nekatere, gospodarsko trdnjše države pade večji delež posojila nego na druge.

Administracija Marshallovega načrta je ta posojila odmerila takole: za Belgijo in Luksemburško \$50 milijonov, za Dansko \$25 milijonov, za Francijo \$170 milijonov, za Irsko, ki je bila nevtralna med vojno, \$60 milijonov; za Italijo, ki je bila na Hitlerjevi strani, \$50 milijonov, kot dar pa bo dobila blizu milijarde; za Holandsko \$80 milijonov in za njeno Vzhodno Indijo \$15 milijonov; za Norveško \$35 milijonov, za Švedsko \$10 milijonov, za Turčijo \$30 milijonov. Tudi slednji dve sta bili med vojno nevtralni in vsaj Turčija tudi molzla obe strani, Hitlerja in Ameriko in Anglijo. Toda obe sta bili vključeni v Marshallov načrt.

Za ta posojila so zdaj v teku pogajanja.

Ameriški advokat ne sme v Grčijo

Ni dobil vize, da bi branil pomorščake

New York (FP) — Tukajšnji grški konzul je odklonil vizo Williamu Standardu, ameriškega advokatu, ki je nameraval iti v Atene, Grčija, da bi na sodišču branil 36 grških unijskih voditeljev, ki so obdolženi izdajstva.

Standarda je najela Grška delavska federacija, v kateri so včlanjeni grški pomorščaki. Glavni tajnik te federacije Antonio Abatielos je eden izmed obtožencev, ki jim preti smrtna obsodba. Standard je povedal poročevalcem, da je federacija njega najela zato, ker se advokati na Grškem boje vladnih represalij, ako bi prevzeli take tožbe.

Grška delavska federacija je najela tudi nekega angleškega advokata v Londonu, a tudi njemu je bila odrečena viza za potovanje v Atene. Omenjeni grški delavci so bili aretirani v momentu, ko so v imenu svojih unij vprašali za višje plače in izboljšanje delovnih razmer. Baš ko se ti imela začeti kolektivna pogajanja med unijami in lastniki parobrodskih družb, so sledile aretacije.

Obtožnica očita aretirancem, da so bili v zaroti za strmoglavljenje grške monarho-fašistične vlade. Nicolas Koloudis, tajnik grške unije v New Yorku, je rekel, da je namen obravnave uničenje grškega delavskega gibanja.

Advokat Standard je izjavil, da je že apeliral na državni departament, da mu pomaga dobiti vizo, izglede pa ni nobenih, da se bo to zgodilo. Saj je vendar znano, da državni departament sodeluje z grško monarhistično vlado, ki jo zalaga z denarjem in ji daje tudi vojaško pomoč.

Poročilo o homa- tijah v Grčiji

"Novi dokazi o vmešavanju"

Atene. — Posebna komisija Združenih narodov je izjavila, da ima "nove dokaze, da severne sosedne Grčije pomagajo gerilcem v boju proti grški vladi."

Ze prej je omenjena komisija poročala skupščini Združenih narodov, da tri sovjetske "satelitte", Albanija, Bolgarija in Jugoslavija, pomagajo grškim komunističnim gerilcem proti priporočilom skupščine, naj nehajo.

V svojem sedanjem poročilu pravi odsek, da vsi poskusi, da se bi grške sosedne sporazumele z grško vlado, so bili zaman. "Odnosaji med Grčijo in Jugoslavijo so skrajno napeti," pravi poročilo, "ob meji pa se dogajajo neprestani boji."

Poročilo dostavlja, da grški gerilci rabijo albanske ozemlje za svoje pribežališče in za svoje vpade na grško ozemlje.

Novo poročilo posebnega odseka Združenih narodov je bilo poslano v Pariz, ker bo politični odsek generalne skupščine ZN razpravljal o grškem vprašanju še ta teden. Obenem pravi odsek v poročilu, da so se odnosaji med obmejnimi jugoslovanskimi in grškimi stražami nekoliko izboljšali, zlasti ob meji blizu Monastirja, četudi so odnosaji med vladama dokaj slabi.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Support Society

Subscription rates: \$2.00 per year (in advance) for the United States (except Chicago) and Canada \$3.00 per year, Chicago and Cook County \$5.00 per year, foreign countries \$11.00 per year.

One dollar per copy—Reprints of editorial material and news items are available at a special rate of 50 cents per copy. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Nevel na vol, kar ima slika s strani

PROSVETA

3837 - 88 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Smola špijonov in stoprocentnežev

Nedavno je prišla na našo uredniško mizo Drew Pearsonova kolona "The Washington Merry-Go-Round", katero hočemo deliti z našimi čitatelji. Kolona je sicer stara že mesec dni, toda je še vedno "sveža" in za ameriške Jugoslovane več ali manj zanimiva. Tiče se delovanja naših dalmatinskih ribičev na zapadni obali, Bogomila Vošnjaka, Thomasovega neameriškega odbora in FBI. Torej snov za detektivsko povest.

In res gre v tem primeru za detektive in špijone in poklicne stoprocentne krtačarje, ki iščejo "komunistov" in "komunizma" širno deželo, tudi med ameriško-jugoslovanskimi ribiči na zapadni obali. Je pač taka bolezen v deželi. Komunisti so postali največji babbav, čeprav jih je v deželi komaj peščica in na kakšno komunistično "rrrrrevolucijo" se misli ni. Prej se je bati fašistične kontrarevolucije, ker je v deželi vsaj stokrat več fašistov, aktualnih in potencialnih, nego pa komunistov. To namreč, ako vzamemo v obzir le one redke poedince, ki verujejo v komunizem in so pripravljeni slediti Moskvi čez drn in strn.

Sicer je resnica, da je danes vsakdo "komunist", s komur se ne strinja reakcija, ki je na krmlju, in pa njeni valpeti. Ampak takih "komunistov" bi se tudi Moskva zelo branila. Resnica je tudi, da reakcija v kongresu in izven kongresa dobro ve, da deželi ne preti nobena "nevarnost" s strani Fosterjevih komunistov. Bolj nevarni pa so domače sorte "komunisti", na primer Wallaceve vrste, ki se prav tako otrešajo zavojene in zgrešene dvostranske politike, zunanje in notranje, kakor na primer fosterjevci. Več ali manj tudi iz istih razlogov: ker so proti vojni, proti militarizmu in proti imperializmu. Toda ti "komunisti" niso nevarni deželi, marveč zblazneli reakciji.

In zgodilo se je, da je republikanskemu kongresniku McDowellu iz Pennsylvanije, o katerem upamo, da ga bodo volili v njegovem distriktu prihodnji tork poslati v pokoj — ta lovilec "rdečih copric" je izvedel, ali pa se mu je sanjalo, da morda deželi preti nevarnost tudi s strani naših ribičev, katerim — ali njih stariem — je tekla zibel ob sinjem Jadranu, toda so prišli za srečo v to deželo, kakor toliko nas drugih.

Kako je kongresnik McDowell iz Pennsylvanije prišel na to idejo, nam ni znano. Ampak si lahko mislimo. V njegovem distriktu je namreč precej fotečevcev in tudi mačkovec. Njim je znano, da imata Tito in nova Jugoslavija med dalmatinskimi ribiči na zapadu precej pristašev. Ne morda radi kakšnega komunizma ali "komunizma", marveč iz rodoljubnih razlogov. Med njimi so bili in morda so še tudi precej petični ljudje. Ti in bolj revni Dalmatinci in Hrvatje so na zapadni obali zadnja leta zbrali skupaj že lepe tisočake za jugoslovanski relief. Pa so šli fotečevci in mačkoveci iz okolice Pittsburgha do "svojega" irskega kongresnika McDowellja s povestjo, češ, med hrvaškimi ribiči v Californiji in Washingtonu in Oregonu kar mrgoli "komunistov".

"Tristo hudičev..." ali nekaj podobnega je privlelo iz ust tega pennsylvanskega sv. Jurija. "Hvala vam tisočkrat za vaš patriotizem. Takoj podvzamem potrebne korake, da z vašo pomočjo zavarujem deželo pred to nevarnostjo. Škoda, ker nimamo takih redov kakor jih imajo na primer v Rusiji ali Titovi Jugoslaviji, da bi vas priporočili višjim oblastem za odlikovanje. Res ste vrli patrioti! Ampak, hudiča, koga pa naj pošljem na zapad, da izslediti te proklete komuniste? Treba je poslati tja zanesljivega človeka, ki razume njih jezik, ki je kos detektiva in državnika, da bo kos svoji nalogi."

Pa so fotečevci in mačkoveci, vsi pristaši kongresnika McDowellja in njegovega bossa Parnella Thomasa iz New Jerseyja, strnili glave in se posvetovali. Kaj in koga so svojemu "reprezentantu" svetovali, nam ni znano. Ampak kakor je poročal Drew Pearson v prej omenjenem članku, si je kongresnik izbral Bogomila Vošnjaka, znanega slovenskega kraljevaša in "diplomata" še iz prve svetovne vojne, ki si mora po razpadu stare Jugoslavije ali vsaj po vojni služiti kruh na razne načine. Razume se, da ne s težkim delom, ker tega ni bil nikdar navajen. Dokler je v Belgardu vladala čaršijska monarhistična vlada, mu je dajala dober kruh kot "diplomatu". Odkar so v Jugoslaviji sklenili, da ne marajo več kraljevske bande in drugih jadralcev, je bil tudi Bogomil Vošnjak ob svoj lahek kruh. Prišel je v Ameriko in postal — "kmečki voditelj"; vsaj pa se je znašel med "voditelji". "Kmečke internacionale", ki so jo "brezdomci" zadnje pomlad ustanovili v Washingtonu.

In zgodilo se je, da je kongresnik McDowell na priporočilo bivšega ogrskega premierja Nagyja, ki vedri v Washingtonu kakor vedri tudi cel regiment drugih balkanskih "kmečkih voditeljev" omenjene "internacionale", najel Bogomila Vošnjaka in ga poslal kot svojega tajnega agenta na zapadno obalo, da med tamkajšnjimi Dalmatinci in Hrvatji išče — "komunistične nevarnosti". Negy je moral kongresnika McDowellja pač zagotoviti (on se menda ni povsem zanesel na fotečevce in mačkovece), da "lingvist" in "diplomatu" Vošnjaku lahko zaupa odgovorno in silno važno misijo.

Ampak zgodilo se je, da je Vošnjak imel smolo, kakor tudi njegov boss kongresnik McDowell. Njegov špijon je na zapadni obali namreč postal sumljiv zvezni tajni policiji, ki je ubogega Vošnjaka — aretirala! Kakor pravi Pearson, so tudi FBI-jevci pazili na dalmatinske ribiče — menda zato, da ne bi privlekli kakšne ruske ribe, ki so danes v naši "demokraciji" tudi prepovedane. Vošnjak se je izvil iz kaše s tem, da je FBI evcem pomolil pod nos "poverilnico" neameriškega kongresnega odbora z McDowellovim podpisom.

Kakor pravi Pearson, se je med tajnimi agenti FBI in tega kongresnega odbora radi Vošnjaka spredla taka štrina, da je "firar" Parnell Thomas pisal ogroženo pismo svojemu podrejenemu kolegu kongresniku McDowellu, ki nikdar več ne nastavi kakšnega špijona brez njegove, Thomasove vednosti, pa naj bo še

Lep shod progresivne stranke v SDD

Cleveland, O. — V Slovenskem delavskem domu na Waterloo rd. se je 17. okt. vršil shod progresivne stranke pod pokroviteljstvom progresivnega kluba 32. warda in podružnice 48 SANSa.

Na shodu je nastopil kot glavni govornik senator Glen Taylor. Shod je lepo uspel z moralnega in finančnega stališča. Napovedan je bil za ob pol štiri popoldne, a ljudje so pričeli prihajati že takoj po drugi uri. Ob pol štirih je bila že dvorana polna naših ljudi in drugih narodnosti. V slovensčini je govoril Matt Petrovich, ki je poudarjal, zakaj je za progresivno stranko. Matt je dalje izvajal, če hočemo sebi dobro in vsemu ameriškega ljudstvu, če hočemo, da bo prišlo do mirnega sožitja med narodi, moramo delovati za izvolitev kandidatov progresivne stranke. Edino progresivna stranka lahko zaustavi prodirajoči fašizem v naši novi domovini. Za svoja izvajanja je žel Matt burcn aplavz.

Drugi govorniki so govorili angleško, med njimi Anton Fazan, kateri je predsednik tukajšnjega kluba, mr. Marrio, ki je dijak na Western Reserve-univerzi, John De Vito, voditelj unije 46 CIO, in mr. Landcey, bivši kongresnik države Washington, in drugi.

Seveda, glavni govornik je bil senator Taylor. On bi imel nastopiti na shodu že ob 4:45, a aeroplan je imel veliko zamudo. Toda ljudstvo ga je hotelo slišati in ga čakalo brez godrnjanja tri ure in pol. O njegovem govoru je že poročala Enakopravnost. Reči moram, da je dilamnični govornik in si je takoj osvojil vse navzoče. Bical je našo plutokracijo in fašizem ameriškega izvora. Poudarjal je, da se bomo rešili iz vsega tega le tedaj, če volimo za progresivno stranko in Henryja Wallacea, kateri je edini, ki je zmogel privedi Ameriko nazaj v pravi tri prave ameriške demokracije pokojnega predsednika Roosevelta.

Ko je Taylor vstopil v dvorano Slovenskega delavskega doma, mu je narod silno ploskal in ga burno pozdravljali, prav tako po govoru, ko je odkorakal iz dvorane. Govoril je nad pol ure. V dvorani je bilo nad 700 oseb. Navzočih je bilo mnogo oseb tudi iz drugih ward.

Razni govorniki so močno poudarjali važnost teh volitev, kakor tudi način volitev. Da bo vaš glas štel, boste morali voliti za vseh 25 elektorjev in treba je narediti križ pred vsakim elektorjem, če hočete, da bo vaš glas štel za Wallacea in Taylorja. Torej storite tako na volilni dan, kot so vam govorniki priporočili. Torej glejte, da gotovo volite za progresivno stranko. Nočemo varati same sebe, da bo sigurno izvoljen Wallace, toda pomnite, da bo vaš glas še vedno veliko štel kot protestni glas.

Na shodu so se pobirali prostovoljni prispevki. Naše vrle žene od krožkov Progresivnih Slovencev so šle na delo in zbrale skupaj nad \$400 od navzočih. Narod rad prispeva za progresivno stranko, ker ve, da je to njemu samemu v korist.

Po shodu se je razvila prosta zabava in večerja v spodnji dvorani, ter ples za starejše. Ples se je vršil tudi v zgornji dvorani pod pokroviteljstvom podružnice 48 SANSa. Vstopnina je bila prosta. Ob tej priliki se želimo lepo zahvaliti vsem, ki so na kakršen koli način pomagali do uspeha shoda in plesa. Najlepša hvala natakarnjem ječmenovca in vsem drugim. Prav tako vse priznanje prispevate.

večji "kmečki voditelj", "diplomati", "lingvisti" ali karkoli že. Če bo delal na svojo roko, lahko še deželo izpostavi nevarnosti, namesto da bi jo obvaroval pred — "koomunizmom".

Kaj zdaj počne "naš" dični Bogomil Vošnjak in kako se počuti, nam ni znano. Kolikor razumemo iz Pearsonovega "The Washington Merry-Go-Round" (Washingtonskega "ringelšpila"), je še vedno v službi neameriškega odbora. Za to službo mora biti "kakor ustvarjen". Mi upamo, da ne bo imel več take smole kakor zadnjič nekje na zapadu in da nas obvaruje pred koomunistično "nevarnostjo".

ljem za progresivno stranko. Ne smem pozabiti omeniti mrs. Erjavec in K. Volk, ki sta imeli v oskrbi kuhinjo in skrbeli za lačne po shodu. Veliko nas je bilo, zato se ne morem vsakemu zahvaliti.

Dne 2. novembra pa vsi v volivne hoče in glasujte za kandidatke progresivne stranke. Dajte ste vabljeni, da se udeležite seje progresivnega kluba naše ward, ki se vrši vsak četrtek ob osmih zvečer v spodnji dvorani SDD. Pridite, dela je za vse dovolj pred volitvami. Torej na delo, da bo zmagała progresivna stranka! J. F. Durn.

Kako boste volili?

Chicago. — Ali boste volili zase ali proti sebi? Vsa pameten človek bi lahko rekel, kakšno neumno vprašanje, ker to bi moral vedeti, ne da bi vprašal, namreč da bo vsakdo, ki ni zrel za norišnico, gotovo volil tako, da bo v njegovo korist in v korist njegovim otrokom. Če pa to vprašanje dober premislilmo, pa dobimo odgovor ravno obratno. Delavci ne marajo, da policijski koliki padajo po njihovih glavah, kadar stavkajo za večji kos kruha zase in za svoje otroke. Kadar so volitve, pa volijo ravno za tiste, ki pošljejo policijo, da tolče po njihovih glavah in razbija stavke.

Ljudstvo ne mara večjih in večjih davkov plačevati na vsako potrebnico, ki jo kupi. Z ljudskim denarjem Amerika gradi prvovrstno militaristično državo in drži na krmlju fašistično in militaristično reakcijo v Grčiji, na Kitajskem, v Turčiji, Italiji itd. Sedaj se z vse silo pripravljamo, da ponovno oborožimo nemški junkerski militarizem in izročimo vladne valetje v Nemčiji barbarskim nacistom, kateri bi morali biti že davno kaznovani s smrtjo za zločine, ki so jih delali nad nedolžnimi narodi v Evropi, kakor tudi nad našimi ameriški ujetimi vojniki. Sedaj jih naša ameriška vojaška komanda v grupah pomilostuje in nastavlja na važna vladna mesta. In vse to se dela z isto propagando, kot je delal Hitlerjev nacizem, italijanski fašizem in japonski militarizem — "da se ustavi komunizem". Ko je pa prišlo do vojne, je pa trpelo v splošnem vse ljudstvo. Samo kapitalizem in militarizem sta močnejša in bogatejša kot sta bila.

Volivec, delavec, premisli in pretehtaj dobro pred dvanaestjo uro, komu boš dal svoj glas! Če si zato, da se napravi mir med narodi vsega sveta, boš volil za Henryja Wallacea in celotno progresivno listo! Če si za to, da nad 60 let stari ljudje dobiyo takoj pokojnino, da bodo udobno in brez skrbi živeli do svoje smrti, boš volil za Wallacea in progresivno listo! Če si za to, da je vsak naravno razvit otrok upravičen do vsakovrstnega učenja, ki ga veseli in želi, boš volil za Wallacea in progresivno listo!

Če si za to, da bo ljudstvo imelo sigurnost od zibelke do groba, boš volil za Wallacea in progresivno stranko!

Volivec, delavec pred dvanaestjo uro! Ker volilni dan je blizu, dobro premisli, kaj se bo zgodilo s tabo, s tvojimi otroki, s tvojo družino in z vso civilizacijo, če pride do prihodnje ali tako zvane tretje vojne, kjer bodo padale atomske bombe, strupeni plini in smrtonosni bacili. In do tretje svetovne vojne v današnji napeti atmosferi lahko pride vsak čas, dokler bodo na krmlju v Washingtonu velekapitalistični podrepaniki, militaristi in wallstreetarji.

Zavedaj se tudi tega, da pod današnjim kapitalističnim sistemom drvim z veliko brzino v

še večjo in večjo inflacijo, nove davke in v največjo depresijo. Zavedaj se tudi tega, da republikanska in demokratska kombinacija nas ne bo rešila. Reši nas lahko samo ljudska stranka in tu je progresivna stranka s Henryjem Wallaceom in Glenom Taylorjem na čelu. Ker progresivna stranka je bila organizirana v najbolj kritičnih časih v zgodovini in je bila organizirana iz ljudstva za potrebo ljudstva, ga rešiti pred pretečo katastrofo, v katero ga vodi republikanska demokratska kombinacija.

Teh par dni, ki jih imamo še na razpolago, delajte, agitirajte in na dan volitev, volite celotno progresivno listo, druge liste pa pustite pri miru. Le na ta način boste volili zase, za svojo družino in proti vojni in za lepšo bodočnost vsega civiliziranega sveta! Louis Zorke.

Wallace je naše upanje

Cleveland, O. — Naj nas ne motijo laži govornikov obeh starih strank, kateri bi radi nas napeljali, da bi prenehali delati za izvolitev Henryja Wallacea.

Stari stranki sta na krmlju že mnogo let, zakaj pa nista izpolnili obljube! Če ima človek le malo pogleda v preteklost, mora videti, da je vse to navadna politična nakana. Rečem samoto: Ako ne bo izvoljen za predsednika Zedinjenih držav Henry Wallace, potem bo padla po stavkarjih še marsikatera batina! Tako kot deželo vodijo politiki starih strank, ne more drugega roditi kot gotovo vojno.

Na vse načine zopet blatiijo in obkrojujejo Rusijo po radiu in v časopisih. Morda mislijo, da bodo s tem znižali glasove za Wallacea. Nikakor se ne morejo privaditi misli, da Slovani niso več sužnji, kakor so bili toliko let.

Ne vidi se mi prav, da bi v Prosveti imenovali tega ali onega dopisnika, češ, da je najboljši. Na ta način se zapostavljajo drugi dopisniki, kar ni pravilno. Vsa se potrudijo po svoji močnosti.

Na koncu pa naj še enkrat poudarim: Za Wallacea volite, značajnega moža izvolite! Za delavca on se poteguje in vojno odvrta! Senator Taylor je njegov dober drug, zato želimo, da ta dva moža bi Ameriko vodila odtlej naprej!

Julija Počkal.

Listnica uredništva

Kewanee, Ill. L. T. — Kot vam je znano, Henry Wallace in Glen Taylor ne bosta na glasovnici v Illinoisu. Progresivna stranka priporoča volilecem izven okraja Cook, naj na glasovnici zapišejo Wallaceovo ime takole:

For President
HENRY A. WALLACE

Pred imenom je treba napraviti četrkot ali "okence" in v njem križ, drugače glasovnica ne bo veljavna. Kjer bodo volilni odbori pošteni, bodo te glasovnice šteli, kjer ne bodo, jih ne bodo upoštevali. V okraju Cook naj progresivci glasujejo le za okrajno progresivno listo in bodo s tem indirektno glasovali tudi za Wallacea in Taylorja. To naj velja kot pojasnilo tudi ostalim volilecem v Illinoisu, ki so nas zadnje dni vprašali, kako naj glasujejo za Wallacea. Izven okraja Cook napišite na predsedniško glasovnico njegovo ime kakor zgoraj navedeno, v okraju Cook pa zadostuje, da glasujete za progresivno listo brez vpisovanja Wallacevega imena.

Prispevajte v obrambni sklad!

Vsi darovi za obrambo Enakopravnosti. Prosveto in Proletarca naj se pošiljajo na naslov: John Pollock, 24465 Lakeland Blvd., Euclid 23, Ohio, Br. Pollock je blaginjak obrambnega sklada.

VESTI IZ NEW YORKA

New York, N. Y. — Ameriški

Kaj pravijo v pisnih

Slovinci smo res tako povezani medseboj, kakor da je Amerika mala Slovenija. Velike razdalje nas nič ne motijo. Ako se v tem ali onem kraju sproži dobra ideja za to ali ono koristno stvar, dobi takoj odmev iz najrazličnejših krajev dežele. Ravno tako, ako briga in zanima čitatelje naših listov kakšna posebnost, o kateri so čitali v enem ali drugem listu. Ni dolgo tega, ko je neka ženska zelo trpela na kolcanju. Ameriški dnevniki so pisali o tem, bilo je na radiju in tudi v nekaterih naših listih. Takoj so se dobile med nami rojakinje, ki so želele ženski pomagati. Pisali so listu, ki je prinesel vest, in navedle, kaj bi koristilo, neka — rojakinja pa je dala ime in naslov zdravniškega, ki je v podobnem slučaju bolniku uspešno pomagal. Vse te informacije so bile odposlane na pristojno mesto in so znabiti tudi kaj koristile.

To je en primer, ki kaže, kako pazno naši ljudje sledijo pisanju naših listov in kako jih ti povezujejo med seboj. Omenjeni primer hkrati odraža dobro srčnost naših ljudi, ki so pripravljeni pomagati svojemu bližnjemu v nesreči, pa če je naše krvi ali ne. To so doslej v veliki meri pokazali v nudenju pomoči svojim ljudem tam preko in po možnosti so pripravljani pomagati tudi zdaj, ako gre za dobro stvar. O tem sem se prepirala, ko sem pred nedavnim apelirala v treh naših listih za prispevke, s katerimi bo naš jugoslovansko-ameriški ženski odbor nakupil raznih drobnih potrebščin in blaga za otroške domove v Jugoslaviji. Tozadevno prošnjo je omenjeni newyorški odbor prejel od tov. Dedjer od jugoslovanskega rdečega križa. Naj o tem podam nekaj podrobnosti.

Otrokom vsak rad pomaga

Darove za nakup potrebščin otroškim domovom so poslali od sedaj tako posamezniki kot skupine. Navedem naj imena po vrsti, kakor jih beleži moja potrdilna knjižica. Prva se je oglašila s \$5 mrs. L. Kravos iz Wampuma, Pa.; mrs. Apolonia Lusbi, Chicago, Ill., poslala \$2; mr. Klement Heblan, Fort Pierre, S. D., \$3; "Washingtonska Slovenka" \$10; krožek Prog. Slovencev št. 16, Strabane, Pa. \$17; pravzaprav je krožek daroval deset dolarjev, ostalo so prispevale: Mary Kosmač, Mimi Retzel, vsaka po dva dolarja; Mary Zupancic, Mimi Pavčič in Frances Bartol, vsaka po dolarju; znana zavedna Slovenka Christine Nadvensnik iz Oglesby, Ill., je poslala \$8, ki so jih prispevali: mr. in mrs. J. Kern, mr. in mrs. J. Pohar, mr. in mrs. L. Mente in mr. in mrs. F. Nadvensnik, vsak od teh parov po dva dolarja; Theresa Gerzel iz Alliquippa, Pa., ki je žena naprednega mišljenja, je poslala v imenu krožka Prog. Slovencev št. 13, \$24,30; deset dolarjev je dal krožek iz blagajne, ostalo so zbrale članice med seboj: iz Pueblo, Colo., se je oglašil Ludwig Yoxey, ki je v imenu SANSove podružnice št. 109, poslal \$25; spomnil se je sirot v domovini tudi krožek Progresivnih Slovencev v West Allis, Wis., v imenu katerega je poslala \$25. Anna Puncer, ki je tudi pozna, na kot zavedna in napredna žena.

Skupna do zdaj prejeta vsota znaša \$119,30 in nadejam se, da se bo še kdo spomnil sirot v stari domovini in poslal kak prispevek. Dobrodošel je vsak dolar. Kar bomo prejeli odslej, bo posrbljeno za nakup dodatnih potrebščin. Zelo jim je treba linoleja za podove, dalje higijenskih in ženskih potrebščin za otroke in nadejamo se, da bomo mogle nakupiti znatno količino tega, zakar smo bile naprošene. Zbirajo med svojimi ljudmi tudi sestre Srbinje in Hrvatice.

Letos je precej več zanimanja za našo letno žensko razstavo in mnogo naših rojakinj, ki pišejo po božične karte izražajo željo, da bi mogle to razstavo osebnostno videti. Nekateri iz bližnjih krajev pravijo, da bodo skušale priti v New York ob tej priliki. Kot že poročamo, se razstava prične 1. nov. in zaključuje v nedeljo 7. novembra. Vstopnina je samo 60c z davkom vred. Razstava je v 71st Regiment Armory, 34th St., New York, N. Y. Ker je več zunanjih vprašalo za te informacije, sem jih tukaj ponovno navedla.

Razstava je vedno zelo zanimiva, ker razstavijo najrazličnejše umetniške ročnih del in drugega ženski odbori zastopajoči razne narodnosti iz katerih sestojata naša nova domovina, ki je bila dolgo dobo pribeljalice milijonom ljudi, ki so si hoteli tukaj zaslužiti boljše kos kruha. Na jugoslovanskem programu v četrtek, 4. nov., bodo nastopili tu prvi in pevke "Slovana" — nekaj so govorili o tem, da bi

Ne bilo bi prav docela spustiti iz poročila o gornjih prispevih pisem, ki so spremljala darove. "Washingtonska Slovenka" je žena čestitljive starosti, toda se ji sirote v domovini smitijo in jim je že večkrat pomagala po svoji močnosti z darili v gotovini in blagu; njena pisma vedno odražajo globoko ljubav in navezanost na rodno domovino in posebno rada pomaga otrokom. V Pueblo, Colo., so očividno o apelu razmišljali na seji SANSove podružnice, ker piše rojak Yoxey, blaginjak, "da je podružnica" št. 109 sklenila poslati ček za nabavo zaprosenih potrebščin. Mrs. Nadvensnik piše, da sta se z možem peljala na farmo Johna in Josie Pohar, kjer sta našla že prej omenjene rojake in so pred razhodom med seboj zbrali malo vsoto, da se tako odzovejo apelu. Pravi, da bodo nemara zbrale kaj tudi pri tamkajšnjem krožku Prog. Slovencev. Mr. Kravos piše, da rada pomaga sirotam tamkaj, ker ve, da so v resnici potrebni. Omenja, da je poslala paket osirotelemu otroku v Sv. Križu na Vipavskem, kateremu so očeta ubili Nemci. Paket se je po njenem mnenju zgubil, ker ga dolgo po odposlanju še niso tamkaj prejeli. (K temu bi hotela pripomniti, da vsaki paket pridejo na svoj cilj po dolgih mesecih. Moje pakete so prejeli v nekaterih slučajih po preteku 6 mesecev in več.) — Apolonia Lusbi izraza upanje, da bomo mogle z ladjo "Radnik" odposlati čimveč potrebščin in pravi, da je z zanimanjem čitala poročilo o newyorških pristanških delavcih, ki niso hoteli nakladati blaga na "Radnik", po drugi strani pa je čitala kako so v tej deželi zbrali velike vsote za pomoč italijanskim otrokom — jugoslovanskim ne bi privoščili niti tega, kar ameriški Jugoslovani sami zberejo skupaj... Mr. Puncer je enostavno poročala, "da krožek P. S. št. 8 v Milwaukeeju pošilja \$25 za jugoslovanske otročice..." Enako se izražata Frances Bartol in Theresa Gerzel v imenu svojih krožkov Prog. Slovencev.

Vsem skupaj lepa hvala in naj to služi za spodbudo, da se še kdo spomni sirot v Jugoslaviji, na katere je svet v tem zmedenem povojnem času nekam hitro pozabil, ne smemo pa jih pozabiti mi, ki smo njihove krvi. Njihovi očeti in matere, bratje in sestre, so vsi dali svoja življenja za skupno zavezniško stvar, za zmago, ki je nas tukaj obvarovala strahot, ki jih je prinesla Italija in Nemčija s svojimi zaveznicami vred Jugosloviji in drugim napadenim in podjarmljenim deželam. — O nabavi potrebščin in drugem bo poročano enkrat kasneje.

Še o ženski razstavi

Letos je precej več zanimanja za našo letno žensko razstavo in mnogo naših rojakinj, ki pišejo po božične karte izražajo željo, da bi mogle to razstavo osebnostno videti. Nekateri iz bližnjih krajev pravijo, da bodo skušale priti v New York ob tej priliki. Kot že poročamo, se razstava prične 1. nov. in zaključuje v nedeljo 7. novembra. Vstopnina je samo 60c z davkom vred. Razstava je v 71st Regiment Armory, 34th St., New York, N. Y. Ker je več zunanjih vprašalo za te informacije, sem jih tukaj ponovno navedla.

Razstava je vedno zelo zanimiva, ker razstavijo najrazličnejše umetniške ročnih del in drugega ženski odbori zastopajoči razne narodnosti iz katerih sestojata naša nova domovina, ki je bila dolgo dobo pribeljalice milijonom ljudi, ki so si hoteli tukaj zaslužiti boljše kos kruha. Na jugoslovanskem programu v četrtek, 4. nov., bodo nastopili tu prvi in pevke "Slovana" — nekaj so govorili o tem, da bi

(Daje na 3. strani)

Razgledi po stari domovini

(Poroča Franjo Aleš iz Ljubljane)

LJUDSKO GOSPODARSTVO

Zivahno trgovinako sodelovanje in inozemstvu

Obnova Jugoslavije in njene gospodarstva napreduje s hitrimi koraki. Jugoslovanska vlada si prizadeva, da bi z gospodarskimi pogodbami navezala stike z inozemstvom ter z izmenjavo dobrin še hitreje omogočila zdrave ekonomske osnove za zgraditev socializma.

Začetkom oktobra je Jugoslavija podpisala s Švico trgovinsko pogodbo v Berlinu. Po tej pogodbi se bo zamenjava blaga med obema državama močno razširila in bo na ta način Jugoslavija dobila možnost povečanega uvoza strojev.

Londonski gospodarski časopis "Financial Times" pa je te dni poročal, da sta se jugoslovanska in angleška trgovinska delegacija sporazumeli v vseh glavnih točkah o programu trgovinskih zamenjav med Jugoslavijo in Veliko Britanijo. Jugoslovanska in angleška vlada sta se pogajali preko 14 mesecev. Sedaj je bil dosežen načelni sporazum in izmenjava blaga bo omogočila Jugoslaviji zopet uvoz industrijskih proizvodov in strojev.

Kakor objavlja "Financial Times" v sporazumu med Jugoslavijo in Veliko Britanijo, ni obsežen dogovor o odškodnini, ki jo bo morala Jugoslavija plačati zaradi nacionalizacije tistih podjetij, v katerih je bil angažiran angleški kapital.

Kljub težkočam — nagel porast jugoslovanske industrijske proizvodnje

Gospodarska sila nove Jugoslavije neprestano narašča. Od stotek industrijske proizvodnje dokazuje, da je Jugoslavija s svojimi gospodarskimi načrti na pravilni poti in da je v splošnem dovolj stvarnih pogojev in lastne sile, da jih je mogoče uresničiti kljub začasnim in neizbežnim težavam, ki so tudi posledice preobrazbe narodnega gospodarstva.

Po izjavi Borisa Kidriča, ki jo je podal na šestem zasedanju jugoslovanskega parlamenta, bo Jugoslavija dosegla v letošnjem letu 70,5% po petletnem načrtu določene zmogljivosti. Prihodnje leto pa celo 90%. Iz tega sledi, da industrijska in rudarska proizvodnja neprestano narašča in zdaleč presega linijo vzpona. S tem so podani najotiplivejši dokazi o jugoslovanski moči.

Pri tej pozitivni sliki pa so seveda tudi težave. Taka težava je n. pr. neenakomernost v napredovanju posameznih panog rudarske in industrijske proizvodnje. Vse industrijske panoge napredujejo, vendar pa indeks tempa naraščanja ni pri vseh enak. Zelo hitro napredujejo sledeče panoge: proizvodnja in predelava premoga, črna metalurgija in metalurgija barvanih kovin in predelava kovin, industrija celuloze in papirja, industrija usnja in obutve, industrija tobaka in filmska industrija. Zaostaja pa proizvodnja in predelava nafte, ki je predvsem posledica dejstva, da ima Jugoslavija pri dobavi naprav v inozemstvu čestokrat velike težave. Delno zaostala tudi elektro-industrija, industrija gume ter proizvodnja in predelava nekovin.

Kar se tiče nafte, je Boris Kidrič optimistično izjavil: "Leta 1950 ne bo treba Jugoslaviji uvoziti niti kapljice nafte!" Jugoslovanska težka industrija je namreč sprejela v načrt za leto 1949 izdelavo tolikšnega števila vitalnih garnitur, da bo omogočena zadostna proizvodnja nafte. Neenakomernost med posameznimi panogami jugoslovanske industrijske in rudarske proizvodnje je posledica in dediščina polkolonialnega stanja stare Jugoslavije. Tega stanja

seveda ni mogoče premagati čez noč.

Predsednik Gospodarskega sveta B. Kidrič je naznanil, da bo gospodarsko leto 1949 potekalo še nadalje v znamenju ostrega boja za uresničitev odločilnih in osnovnih nalog jugoslovanskega gospodarstva. Ustvariti bo namreč treba ostrejšo koncentracijo v posameznih gospodarskih panogah ter poostrižiti plansko disciplino. Gospodarska bitka, ki se je v letu 1947 in 1948 vodila na takozvani "široki fronti" — to je v ustanavljanju in organiziranju novih gospodarskih podjetij, tovarnih itd. — se bo morala v letu 1949 poglobiti z ukrepi proti izgubljanju na široki fronti. S tem bo omogočena odstranitev vseh pojavov neenakomernosti med posameznimi gospodarskimi panogami.

IZ KULTURNO-PROSVETNEGA ŽIVLJENJA

Delavski tisk v borbi za socializem

Kulturno-prosvetno življenje v delavskih strokovnih organizacijah je zajeto skoro v vseh panogah. Veliko vlogo v izgradnji socializma pa igra še posebej delavski tisk, oz. delavski časopisi, ki jih izdajajo večji delovni kolektivi. To je dokaz stremjenja delovnega človeka, da s tiskano besedo pomaga graditi socializem in da sproti kontrolira in beleži uspehe na delovnem področju in da obenem biča vse napake, ki se pojavljajo pri izvajanju gospodarskega načrta. Istočasno pa skrbi za kulturno in prosvetno rast delovnega človeka.

Za primer navajam nekaj delavskih časopisov, ki jih izdajajo delovni kolektivi bodisi po sindikalni bodisi po politični liniji. Delovni kolektiv "Papirnic Vevče, Goričane in Količev" izdajajo časopis "Naš papirničar", slovenski rudniki premoga izdajajo list "Zasavski udarnik", okrajni odbor OF na Jesenicah izdaja list "Jesenški kovinar", sindikalna podružnica in direkcija glavne železniške delavnice v Sarajevu izdajata list "Lokomotiva".

"Borski kolektiv" izdaja sindikalna podružnica Zveze rudarjev v Boru, "Beljski brigadir" je glasilo sindikalne podružnice in direkcije državnega kmetijskega podjetja Belje, "Udarnik" je glasilo delavskih organizacij v Zenici, itd.

Vedno več delavskih kulturno-umetniških društev v Sloveniji

Velika akcija za poživljenje kulturno-prosvetnega življenja zlasti med člani delavskih strokovnih organizacij se nadaljuje z vstopom v novo sezono 1948-49. III. revija sindikalnih kulturno-umetniških društev v Mariboru je tik pred izvedbo in na njej bodo sodelovala številna delavska društva iz industrijskih središč. Zelo agilni so delavski kulturni in prosvetarji v Kranju v društvu "France Prešern", v Trzinu na Gorenjskem v društvu "Ivan Cankar", dalje v Kočevju, Murski Soboti, Postojni, Slovenski Bistrici, Mariboru, Novem mestu itd. V teh društvih se živahno udeležujejo najrazličnejše skupine, kakor pevski zbori, folklorne skupine, orkestri, dramske skupine itd. V te delavske kulturno-umetniške skupine se vključuje tudi delavska mladina, ki prihaja v tovarne neposredno iz vasi.

Mladinski festival v Ljubljani

Začetkom oktobra je nastopila v Ljubljani cela vrsta mladih pevskih zborov, moških, ženskih in mešanih, harmonikarskih zborov, orkestrov v različnih sestavah, solistov pevcev in instrumentalistov. Festivala so se udeležili le najboljši zbori in orkestri, ki so bili zmagovalci na prireditvah na okrožjih. Ta

ko je slovenska delavska mladina pokazala svojo aktivnost na glasbeno-kulturnem področju.

Od pevskih zborov so se posebno izkazali pevski zbor LMS ljubljanske univerze, ki je najboljši pevski zbor, dalje mladinski mešani zbor celjske gimnazije, mešani zbor grafične mladine "Mojskric", mladinski mešani zbor "Kajuh", mladinski mešani zbor iz Ptuj, Mariborski mešani zbor iz Ptuj, Mariborski mešani zbor iz Vrtojbe. Od ženskih pevskih zborov so se odlikovali zbori iz tolmniškega učiteljskega zbor "Ruša", mladinski zbor iz Kamnika ter Trbovelj, Vrtojbe ter Prvačine na Primorskem. Kakovost mladinskih pevskih zborov se je po izjavah kritikov od poprejšnjih nastopov znatno dvignila.

Izmed treh nastopajočih harmonikarskih zborov je zasedel prvo mesto zbor "Kajuh", ki ima v Sloveniji največjo tradicijo. Ostala sta sledila kot drugi mladinski harmonikarski zbor iz Kranja ter zbor "Mojskric". Izmed godb na pihala so se posebno izkazali mladinci iz Siške, potem mladinska godba iz Idrije ter mladinska godba "Proleter" iz Kočevja. Izmed orkestrov pa je bil najboljši mladinski orkester "Mlada ruda" iz Trbovelj, sledila sta še mladinska orkestra iz Domžal in Selnice ob Dravi. Instrumentalne mladinske skupine so vzbudile pozornost in dokaz stremljenja, da raste med slovenskimi delavnimi ljudmi smisel za instrumentalno glasbo.

Oživljena koncertna sezona v Sloveniji

Koncertno življenje v Ljubljani oz. Sloveniji se je z ustanovitvijo Slovenske filharmonije znatno poživilo. Za sezono 1948-49 je razpisala Slovenska filharmonija vrsto rednih in izrednih koncertov po vsej Sloveniji. To je prvi primer v zgodovini slovenskega koncertnega življenja, da je koncertna mreža tako sistematično in na široko razporejena, saj se bodo vršili koncerti v 44 krajih oziroma mestih Slovenije. V nekaterih mestih bo po 8 rednih koncertov, v drugih pa po 6. Predvideno je 196 rednih koncertov poleg številnih kulturno-glasbenih prireditev, ki jih bo organizirala Koncertna poslovalnica v različnih krajih širom Slovenije. V Ljubljani bo 10 koncertov in sicer 1 simfonični koncert, 1 simfonični koncert s solistom, 1 vokalno instrumentalni koncert, 2 komorna večera, 1 vokalni koncert, 1 klavirski večer, 1 koncert za violino in klavir, 1 koncert za čelo in klavir in 1 večer samospetav.

Prireditelj bo v sezoni 1948-49 več koncertov za mladino ter razni koncerti, domačih in tujih umetnikov. Od tujih umetnikov bodo gostovali v Ljubljani čelist Janingro, violinist Zaturecky, čelist Mainardi, violinist Fournier, dirigent Martini in drugi.

Oživljeno koncertno življenje, ki ga izvaja Slovenska filharmonija, da ne omenim kulturno-glasbenega udejstvovanja številnih mladinskih in delavskih kulturno-umetniških društev in skupin, dokazuje veliko ljube-

OB OTVORITVI MARIBORSKE HIDROCENTRALE

Maribor. — Dne 5. sept. je naše delovno ljudstvo slavilo eno največjih delovnih zmag v drugem letu naše petletke — spuščanje v pogon hidrocentrale na Mariborskem otoku, prve velike elektrarne centrale, ki smo jo zgradili v petletki. Iz vseh krajev Slovenije so ta dan prišli delovni ljudje v Maribor, da počastijo delavce, tehnike in inženirje, ki so brez tuje pomoči zgradili to mogočno hidrocentrale.

Elektrarne takšnega obsega, kakršna je mariborska, v stari Jugoslaviji nismo nikoli gradili, še manj z domačimi strokovnjaki. V tujini so bili prepričani, da ne bomo kos tej nalogi, da nam ne bo uspela naloga, izvršiti to delo brez inozemskih strokovnjakov in brez pomoči inozemskih podjetij, ki imajo bogate izkušnje na tem področju. Delovni kolektivi gradbene, elektrotehnične, železarske in kovinske stroke pa so ob stalnih naporih premagali vse ovire in težave in so to orjaško delo dokončali predčasno. Zlasti zgraditev velikega električnega generatorja ter montaža prvega agregata, največjega v vzhodni Evropi, je bila velika izkušnja sposobnosti in poštenosti naših strokovnih delavcev, tehnikov in inženirjev. Oprema hidrocentrale pa je zahtevala tudi velike napore naših delovnih kolektivov težke industrije.

Ko je bilo postavljeno vprašanje dobave velikega električnega generatorja, je inozemska tovarna električnih strojev zahtevala zelo dolg rok za dovršitev generatorja. Mi pa nismo mogli čakati. Zato so naši domači strokovnjaki sami prevzeli nalogo, dovršiti generator, čeprav doslej še nismo nikdar izdelovali niti srednjeevropskih generatorjev. Delovni kolektiv tovarne električnih strojev "Rade Končar", ki je dovršil to orjaški generator, je svojo nalogo opravil brezhibno, kar so dokazale številne preizkušnje generatorja po končani montaži. Svoje delo pa je izvršil v polovico krajšem roku, kakor ga je zahtevalo inozemsko podjetje; 200 dni prej, kakor se je glasila najugodnejša inozemska ponudba.

Prav posebno pa se je v zadnji fazi gradnje odlikoval kolektiv državnega montažnega podjetja za gradnjo električnih hidrocentral v Mariboru, ki je montiral turbino in pozneje skupaj z montažno skupino tovarne "Rade Končar" tudi generator. Montaža turbine je bila izvršena v 182 dneh, čeprav je inozemsko podjetje z dolgoletno tradicijo za to delo zahtevalo 293 dni. V najkrajšem roku so naša velika domača podjetja izdelala tudi vse hidromehanično opremo, predvsem težke železne zapornice in razdelilne električne naprave, kar je prav tako zahtevalo veliko poštenosti in zaupanja v lastne sposobnosti.

Da pokaže svojo vdanost in ljubezen do naše stranke, do centralnega komiteja in tovarna Tita, se je delovni kolektiv montažnega podjetja zavezal, končati slovenskega delovnega človeka do glasbe ter potrebo po pravih umetniških užitkih.

zen slovenskega delovnega človeka do glasbe ter potrebo po pravih umetniških užitkih.

Vesti iz New Yorka

(Nadaljevanje z 2. strani)

nastopil dekliški zbor, ker je to ženska razstava. Kakorkoli bodo to uredili, bo lepo, ker tudi Slovanova dekleta lepo zapojejo. Le to naj poskrbe, da pridejo v narodnih nošah. — Kot solistka v petju in plesu bo nastopila Miss Josephine Peshel iz Brooklyn, ki se že iz otroških let vadi v tej umetnosti. Nastopil bo tudi hrvatski pevski zbor "Jedinstvo" in jugoslovanska plesna skupina otrok in odraslih, kakor še nekaj drugih talentov. Program se bo pričel ob 9:15 zvečer ter bo trajal do desetih.

Bpščne karte še imamo

Dospelo je število pisem, v katerih rojaki in rojakinje vprašujejo, če še imamo božične karte za zunanje naročevalce. Seveda jih imamo. So po deset centov komad in predstavljajo slike iz Jugoslavije. Jih je 6 vrst, po ena slika ali karta za vsako jugoslovansko republiko. Za slovensko smo zbrale slovensko vas pozimi. Je zelo mična, zimsko slika in prava božična karta. Na sliki je "znamenje" — Kristus na križu ob poti in pa slovenski kozolec! Se spominjate, kako je Robert St. John zapisal v svoji knjigi "The Silent People Speak," da kozolca ni videl nikjer drugje kot v Sloveniji. Well, mi smo gledale, da naša slovenska božična karta vsebuje to posebnost in tipičnost slovenskih vasi — kozolec in pa znamenje ob poti. Karte dobite na naslovu: Anna Krasna, 200 W. 67th St., New York 23, N. Y. Lepe in značilne so tudi ostale karte, ki predstavljajo Srbijo, Hrvaško, Makedonijo, Bosno-Hercegovino in Črno goro.

Boglonaj uradnikom!

Kakor ima pogosto navado zapisati urednik Terbovec, tako se tudi jaz v imenu našega ženskega odbora zahvaljujem našim uradnikom, ki so priobčili moja poročila, z domačim "boglonaj" ter se priporočam za v bodoče, ko se morda spet zgledam s kakimi vestmi iz New Yorka ali čim podobnim.

Prireditve, ki sem jih zadnjič omenila, so lepo uspeli. Naš

lokal in krožek Prog. Slovenk je prav lepo in veselo praznoval svojo prvo obletnico ob zelo lepi udeležbi mladih in starih, ki so se vrteli, da se jim je kadilo izpod pet. Program ni bilo, navzočim je bilo prav ob kratkem objasnjeno, da je večer posvečen prvi obletnici in na žene in dekleta je govornica apelirala, naj pristopijo h krožku. — Nedeljski shod za Wallacea v Jugoslovanskem domu je istotako lepo uspel. — Tam so imeli pester program petja in plesa — govorniki so bili: Adamič, Baloković, Johannes Steel, Conally, Agnes Vukčević itd. Vaša poročevalka je bila zaposlena s prodajanjem božičnih kart na obeh prireditvah, pa ni mogla vsemu točno slediti. A. P. K.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

Edina 3-NAČINSKA pomoč za vaš HRBTOBOL

Hrbtini obliži so en izdelek, narejen za 3-načinsko pomoč trpejnja mišičnega hrbtobola:

(1) Zdravila v Johnson's HRTB-NEM OBLIŽU sprožijo kroženje, prinesejo zdravljenje in ogrejejo kri na bolečem prostoru, mišice se odpočijejo in olajša bolečina. (2) Stane razburjene mišice — zmanjša boleče zbadanje. (3) Ta podlaga zavaruje pred mrazom, skoro enako kot bi nosili seboj ogrevalnik.

Zdravniške preizkušnje dokazujejo, da Johnson's BACK PLASTER pomaga 95% od 100% bolnikov. Izdelani so pri Johnson & Johnson — in poznani za izvrsten produkt zadnjih 61 let. Dobe se v vseh lekarnah.

Odločite si svojo bodočnost!

ODBERITE SI TETNIČNO IZURJENOST, KAKRŠNO ŽELITE . . . ZASLUŽITE Dobro plačo ko se učite

KAKOR VAM je morda znano, 60 tetajev, da prosti mesta v teh svodih, in prihranila v enem od izbranih tetajev mesto za Vas. Po tem se vpišite za pristop v vojsko, dovršite predpisane dobo za vteženje, in nato obiskujete šolo za oči poklice, katerega ste odbrali. učenje, ki ga želite — predno vstopite v vojsko. Ako ste dovršili višjo šolo in ako ste stari od 18 do 34 let, (ako Vam je le 17 let, morate imeti privoljenje Vaših staršev), nudi se Vam na ta način kar najboljša prilika, kar jih samoreto kdaj imeti! Pridite k Naborni teh dveh poklicov. Uprava vojske boče pregled. Ponjati v Vaši okolini še danes!

NEKATERI TEČAJI ZA UCENJE, KI SO NA RAZPOLAGO!

Mechanical Automobile Mechanics Medical Equipment Mechanics Locksmithing Mechanics Refrigeration Mechanics Radiography Mechanics Office Machines, Service Men Marine Engine Mechanics Truck Vehicle Mechanics	The Builder Tinsmithing Plastering Electrical and Radio Cable Splicing	Telephone and Telegraph Industrial Refrigeration Telephone Central Office Refrigeration Automatic Telephone System Maintenance Men	Power Generator Man Electrical Equipment Scientific-Medical Technical Surgical Technicians Radiology Technicians Medical X-Ray X-Ray Reproduction
--	---	---	--

168 W. Van Buren St.

8500 So. Racine Ave.

2001 Irving Park Blvd.

Otroci izražajo radost v gledališču, kjer opazujejo marionetne prestave, filme in druge zanimivosti, ki jih je omogočila neodvisna unija strokovnih delavcev v New Yorku.

Tihožitja in pejsaži - Novale

MIŠKO KRANJEC — Z DOVOLJENJEM AVTORJA

(Nadaljevanje)

"Pasem že," je menil Grega in zardel, "vendar zakaj naj bi pasel, če ni treba in se živina lahko sama pase?—Svinjaki bodo prav tako posebej in tudi zagrajeni. Micon in Barbka bosta lahko ves dan ležali na soncu, kar jfina tako prijetno de in si bosta kaj godrnjali. Kozo bom spustil h kravam, da reva ne bo ves dan privezana za isti kol. Ne morem je poslušati, ko si tako močno želi večjega prostora. Tudi za kure bom lepo poskrbel, da bodo lahko hodile v gozd in bodo kolkje same pazile na piščance, kajti midva bova imela preveč drugega dela. Tudi za Rinka bom postavil hišo. Mislim, da si jo je zaslužil za stara leta. Povrhu me ves čas tako mlo ogleduje, kakor bi me hotel vprašati, če mislim kaj tudi zanj. Pa še mnogo drugih stvari bom napravil," je zaključil Grega.

"No, dobro," je pritrdil ded. "Meni gre počasneje spod rok."

"To vidim," je menil Grega, "vendar si ti že star in ti ni zameriti. Ko bom jaz s svojim že gotov in če bom le utegnil, ti bom rad pomagal, ker drugače ne boš nikdar končal.—A k meni ne prihajaj, dedek. Nočem, da bi kaj videl, preden bom gotov."

"No, če ni treba, pa ne bom prišel," je obljubil ded.

Kajpa, vmes sta pričakovala, če se morda kdo domačih vrne. Morala bi priti Gregova mati in oče ter sestra Micka, z gora bi moral priti Gregov brat in neki stric. Zdaj je bil tu čas, ljudje so se vračali z gora in prihajali so tudi taki, ki so jih, kakor Gregove starše, Svaibi nekam odpeljali. Dasi nista govorila o njih, komaj kdaj zvečer, so njune misli vendarle bile prepletene samo z njimi: kdaj bodo prišli in ali bodo sploh prišli?

Seveda, zgolj čakati ni imelo pomena. Bilo je treba delati, kar je povsod vse samo čakalo. Koliko lepše bo, ako se že kdo vrne, pa najde vsaj malo urejeno. Zato se je ded naprej ubadal s čiščenjem, popravljanjem, dokler ni dognal, da tam naprej ne more sam, marveč si mora vzeti tudi pomoč. Treba je dom popraviti, da bo, kakršen je bil nekoč. Zdaj so bile samo še oči, raztrgane in okrušene stene, vse, kar je bilo leseno, pa se je spremenilo v pepel ali pa je zoglelo. In res je ded večših dobil koga, da so začeli žagati in se pripravljati za večja dela. Delo je teklo iz dneva v dan, skoraj že ves mesec.

Tedaj je neke nedelje prišel Grega k dedu in rekel:

"No, zdaj pa lahko prideš in si ogledaš. Jaz sem s svojim gotov."

"Imenitno," je odvrnil ded presenečen, "le kdo bi si mislil, da boš tako hitro vse napravil! Jaz šele žagam, kje pa je potem še vse drugo!" Že je odhajal z Gregom, da si ogleda novi dom, ki je tako naglo zrasel iz nič.

Šla sta po jasi navzgor proti gozdu, od kate-rega je bil vrt z leseno ograjo oddeljen. Na trati se je pasla junica, nedaleč od nje je bila ob kol privezana koza, ki ju je zvedavo gledala. Svinji sta si našli blatno kotanjo in sta v tem blatu ležali na pripekajočem soncu. Na robu gozda sta brskali kokli vsaka s svojo družino. Posebej je stal petelin ob putki in oholo gledal na nju. Dedu in Grgi ob strani pa je šel Rinko, z zavahanim repom.

Tik ob gozdu sta naposled obstala ded in vnuk: pred njima je bilo močno naselje iz ilovice. Grega je držal roke na hrbtu in ves je bil ozarjen od ponosa, ko je tako ob dedovi strani gledal to lepo naselje, kopajoče se v soncu, ležeče na robu smrekovega gozda, kjer je tako lepo šumelo.

"To je naš dom," je rekel Grega in pokazal na gmoto iz rjave ilovice. "Na Bregu se bo imenovala, ker stoji na visokem. Samo pogledj, dedek, kako lepo se vidi od tod! Tiste gore pogledj, potem tisto dolino. Kako se vidi voda, ce-

sta in vasi. To je zdaj naše. V tej prvi hiši bomo stanovali," je rekel in pokazal na prvo gmoto ilovice, lepo na ogle rezano, krito s palicami, z vdelanimi okni in durmi; visoka je bila do kolena.

"Ko prideš notri," je pojasnjeval, je najprej veža. Naravnost naprej je kuhinja, kjer sta peč in štedilnik. V kuhinjo sem napeljal vodo, kakor jo imajo Ocepki. Zato, da materi in Micki ne bo treba ven po vodo in tudi prali bosta lahko kar notri. Na desno je hiša, kjer bomo jedli, poleg pa kamra. Na levo od kuhinje so shramba in kleti.

Zdaj pa greva v prvo nadstropje. Tam je več sob. Najlepša je tvoja. Najbolj spredaj je, tako da boš lahko videl gore in dolino in da ti bo notri ves čas sijalo sonce, ker vem, da ga imaš rad. Druge sobe bodo za druge. To je torej hiša.—Tu dalje so hlevi. Zagradil sem jih." Res so bili zagrajeni s palicami. "Lahko kadar koli izpustiš živino, pa ti ni treba paziti nanjo. Mimo sem napeljal poteček, da ne bo treba goniti živine tako daleč na vodo, kakor smo jo prej."

Napravi sem prostor posebej za krave in za kobile prav tako. Ovce in koze pa sem kar skupaj spravil. Te se še najbolj razumejo.—Za svinje sem postavil zase svinjak in ga ogradil, da bodo lahko ves dan zunaj. Svinje se kar ves dan grejejo na soncu, to zdaj je vidim. Deset hlevov je, saj veš, da jih bomo imeli mnogo. Klobase in kak nadevan želodec so kar dobri, ne? Tudi gnatj na slaba in pomislil, koliko masti bomo potrebovali pri hiši.

Tu pa je kurnik. Spodaj bodo kake race, mogoče tudi gosi in seveda piščanci, ker ti še ne morejo letati. Kokoši in petelin pa bodo zgoraj, ker ti nečejo pri tleh sedeti.—Za vsem tem pa je kozolec, kjer bomo imeli spravljene volove, zgoraj pa seno in drugo, kar je potrebno.—Nu, ded," je rekel Grega in ga prijel za roko, "zdaj mi pa povej, kako ti ugaja naš novi dom?"

Ded je mirno poslušal zanosno pripovedovanje, si gladi brado, se včasih kaj počehal po glavi, kimal, zmajeval, pa si vendar pazljivo ogledoval vse naselje "Na Bregu", kamor je siljalo tako lepo pomladno sonce in kjer so zadaj smreke tako prijetno šumele. Gledal je ded Jurko vse to in čeprav je prej kaj odkimal, zmajeval, je naposled le z nekim zadovoljstvom priklimal. Potem je stegnil roko in pogladil svojemu vndku kodrasto glavo.

"No, vidim, da si prav lepo zamislil vso stvar. Bo že kaj postalo iz tebe. Mlad si, pa že znaš graditi take velike stvari, kaj šele bo, ko boš velik!"

Gregi so žarele oči od tolikšne pohvale. Potem pa se je nekam zamislil in v njegovi glavi se je vrtinčilo mnogo stvari, dokler ni rekel:

"Zdaj sem postavil hišo, a kaj bom gradil, ko bom velik?"

"Ko boš velik?" je razmišljal ded. Priprl je oči in se zagledal predse. Daleč pred seboj je videl močno gore, ki so se kopale v pomladnem soncu, na drugo stran je bila dolina z reko, cesto in vasi, lepa in čudovita; okrog teh gora so bile spet druge gore, med tistimi gorami druge doline, po teh dolinah druge vasi in mesta, prostran in lep svet; in naš, da, ves naš svet. Tedaj je rekel ded:

"Ko boš velik, boš gradil domovino."

"Domovino?" je ponovil Grega.

Zamislil se je. Njegove oči so gledale nekam daleč predse; zamisljeno, kakor da skušajo uganiti veliko skrivnost, ki se skriva za to besedo, ki jo je zdaj prvič slišal. Naposled se je ozrl po dedu, ga prijel za roko in ga vprašal:

"Kaj je to domovina in kakšna je?"

(Dalje prihodnjič)

doba; po položnem hrbtu okrog vasi se raztezajo dovolj lepa polja in hiše niso videti tako be-raške kakor na Selah. Pozna se, da je bilo tukaj nekoč blagostanje doma, dokler so malkovci vinogradi bili še lastnina domačinov in jih niso dobili v roke razni bližnji in daljni veljaki. Sedaj pa tudi po teh hišah sega beraška roka.

Od Malkovca do Slančevrha je najlepši kos potovanja od Mokronoga do Pijane gore. Odpira se ti veličasten razgled na jugu do Gorjancev, na severu do Kuma. Vso mirenko in krško dolino imaš pred seboj kakor odprto dlan. Štel sem cerkve in prišel do številke petdeset, potem sem nehal. Kako čudno, varljivo nasprotje! Človek bi res verjel, da živi tod pobožno, bogaboječe ljudstvo, ki mu je edini cilj, da časti svetnike teh tako na gosto nanizanih cerkvah. Toda nikjer na Slovenskem nisem našel na tako število brezbožnikov med preprostimi ljudstvom kakor v teh krajih. In kje na Slovenskem bi tako po domače, tako vsakdanje govorili o "dobrotnicah", skritih po kmečkih baltah?

Tik pod teboj se kadi iz ro-vov karmelskega rudnika. Z višave je pogled nanj mikaven, toda s kakšnimi občutki rijejo pod to rjavo zemljo tisti, ki za dvajset, trideset dinarjev na dan hodijo vanj po dve uri daleč? Dve uri tja, dve nazaj. Ali je v takem sruču se prostora za kake lepše občutke, kakor je na primer ljubezen do domovine? Št. Janž sam, ta "pušljce miren-ske doline", kakor ga je imeno-val naš Krek, ki je tam izdihnil svojo dušo, se ne vidi. Skrit je za prelepimi Gabrijelami.

In vendar, kako lepa, poetična imena je to od siromaštva pre-kleto ljudstvo dalo svojim nase-ljem:

Sveti vrh, Slančevrh, Vinvrh, Otavnik, Bojnik, Klenovik, Pi-jana gora, Padeži, Zapadeži.

Koliko ljubezni, koliko poezi-ji in koliko socialne resnice je položeno vanje. Popotnik, ki hodi po teh krajih, ne hodi le po zgodovinskih tleh pradednih gomil, ampak tudi po zemlji, ki jo je močila kri kmečkih pun-tov. Pod Vodalom, na cesti v Sevnico, stoji krma, ki se še danes imenuje pri "Puntarju". Okrog Slančevrha so se bili kme-čki boji in raz Slančevrh so baje kmetje s topovi obstreljevali naokrog ležeče gradove. Vzklil-ki "Heil Hitler", ki ti danes zve-nijo nasproti, so tuji in neraz-umljivi in te navdihujejo z bridko mislijo, da je ljudstvo teh krajev pozabilo nase, se izneve-rilo samo sebi. Če si pa nekaj tednov preživel na Brezovcu, na Selu, na Trčini ali na Blečvr-hu, spoznaš, da so to le vzklili obupa, da je to le jok bolečine, da je to le odmev biča, ki že desetletja in stoletja pada po plečih tega ljudstva.

Slančevrh, vasica s cerkvico in prekrasno lego na hribu, ki ga obseva sonce od zore do mraka. Pred vhodom v vas stoji velika, začrnela stavba, ki nikakor ne spada v okvir pohlevne vasice. Toda kmalu imaš razlago zanj. Vsačani ji pravijo grad, dasirav-no njen videz temu nasprotuje. To so nekdanje kleti s stanova-njem valpta stiškega samostana, ki je imel v Malkovcu in v Bo-jniku svoje vinograde in je po vaseh od Mokronoga do Pijane gore pobiral vinsko desetino. Razen stiških "belih menihov" so po teh krajih jemali deseti-no in tlako še fajmoštri iz Št. Ruperta, gosposde na Skrijevem, v Mokronogu, na Kravjeku, na Čretežu, na Klevežu, da dru-

gih manj lačnih in manj potre-bnih pijavk ne naštevam.

Časi fevdalizma so za nami in gradovi so le še spomeniki ljud-ske sužnosti. Neki kmetič iz Cirknika onstran mirenke dol-i-ne, tega raja prelepe Dolenjske, kakor jo je krstil Krek, ki sem ga srečal na nekem klanču, pa mi je pripovedoval, da šentru-pertske farovž še zdaj dobiva od kmetov čez dve sto štrajhov vi-na pri bari. Dve sto štrajhov je deset tisoč litrov. Magnati v Mokronogu leto in dan točijo vino iz grozja, ki ga plačujejo kmetom in batarjem po dinar ali dva za kilogram.

In nad tem rajem stoji Slanč-evrh, tiha vasica s pokopališčem, z leglenimi hišicami in polomlje-nimi plotovi, njeni prebivalci pa s krivimi nogami in debelimi golšami vlačijo vodo in butare po strmih pobočjih na vrh, kjer sveti sonce tako žarko in toplo.

Na poti od Slančevrha proti Telčam prideš kmalu spet na brezovski okus. Podoba tega kraja je vasica Jeperjek, postavljena na strmo grudo. Kup le-senih hiš s smrdljivimi kapni-cami in širomašnimi, majhnimi njivami. Jeperjek stoji ob poti, ki že od davnih časov vodi iz Skocijana v Tržišče in veže obe dolini. Vas je popotnikom da-jala prenočišče in je njeno ime nastalo iz "Herberge". Ta pot je zdaj silno zanemarjena in te-žavna, pa vendar zelo potrebna. Ljudstvo že desetletja prosi in zahteva novo cesto. Na njen račun je bilo v Jugoslaviji izvo-ljenih že mnogo poslancev, toda ceste še zmerom ni in živina in ljudje se morajo po kolenih po-bijati po kamnitih klančih stare poti.

Od Jeperjeka se zdijo Telče na sosednem hribu čisto blizu, toda popotnik mora hoditi sko-raj pol ure, da pride do njih. Telče so škocijanska podruž-nica s trgovino, s šolo, z baj-to neke "dobrotnice", a brez krme, kar se človeku zdi ne-verjetno, a je tako. V Telče so vsolani vsi kraji od Malkovca do Češnjih nad Sevnico. Za po-stavitve šole pa Telčah se je boril že slovenski pisatelj Peter Bohinjec, ko je bil župnik v Sko-cijanu, a so ga kmetje pognali iz Telč. Šola pa se je kljub te-mu ustanovila. Zdaj je dvoraz-rednica in ima dve sto petdeset otrok. Dve učni moči se muči-ta s tarmado v pretnih prostori-h. Šolski upravitelj je proglas-šen za komunisto in je za kazen prišel na Telče. Učinkovitejša kazni si predstojniki ljudske iz-obrazbe v Ljubljani pač niso mogli izmisliti.

Ljudsko šolstvo je posebno po-glavje toliko opevane naše Do-lenjske, o katerem pa ne bom posebej pisal. Navedel bom le to, kar so mi ljudje gredoč pri-povedovali. Razkošni Št. Rupert, ki ima menda čez štiri tisoč pre-bivalcev, nima poslopja za ljud-sko šolo, oziroma ga ima v star-em, majhnem in temnem po-slopiju, kamor menda komaj stlačijo dva razreda. A šola je šestrazredna. Drugi razredi go-stujejo po kmečkih hišah. Zato pa ima Št. Rupert dva gradov-ov podobna farovž. Lakenci, ki se raztezajo uro hoda daleč in so svet zase, nimajo šole. Šola v Klenoviku gostuje pri kme-tih. Vasi Štatenburg, Cerovec, Vode in ne vem katere še, so vsolane v več kot uro oddaljen Trebelno, čeprav je tam na ku-pu otrok za tri razrede. Od Češnjih do Telč rabijo kratke noge dve uri hoda.

Kazensko na Telče prestavlje-ni učitelj pa poučuje otroke, ki so jih matere zjutraj nakrmile s poparjenimi sadnimi tropina-

mi. Ko je ustanovljaj šolsko ku-hinjo, mu je bilo na županstvu v Skocijanu rečeno, da je to po-trata, češ zakaj pa imajo ljudje toliko otrok. Ko je prišel tisti učitelj na Telče, mu je njegov prednik dejal:

"Prišel si med same tatove. Ne svetujem ti, da kar kosiše-ješ na vrtu ali na šolski njivi, ker ti bo, ta zanikrna banda vse pokradla, kakor je meni."

Ta mož je bil kot dober šol-nik prestavljen v lep kraj ob železnici z osemrazrednico.

Kaznjene na Telčah pa si je mislil: glej, vrt imam in njivo imam, dohodki so pišli in nekaj bom na njivi tudi pridelal. Pa jo je posadil s krompirjem in zeljem ter čakal, kdaj bodo lju-dje začeli krasti. In glej veliko čudo telško! Niti en sam krom-pirjev gomolj, niti ena sama zeljnata glava mu ni zmanjkala. Pač je nekega jesenskega jutra zagledal pred šolo dve revni že-nici z motikami v rokah, ki sta mu rekli:

"Gospod, prišli sva, da vam pomagava izkopati krompir. Je-sen je tu. Vi ste našim otro-kom že toliko dobrega storili pa sva mislili, da tudi medve sto-riva kaj za vas."

In nekega jutra je telški kaz-njenec zagledal pred šolo kme-čko vprego, naloženo z lepimi bukovimi drvni. Kmet, ki jo je pripeljal, je dejal:

(Dalje prihodnjič.)

Ob otvoritvi maribor-ske hidrocentrale

(Nadaljevanje s 3. strani.)

jo samozavestjo in s pridoblje-nim znanjem.

Delovni kolektiv montažnega podjetja za gradnjo električnih hidrocentral v Mariboru je te dni zaslužno prejel prehodno za-stavo zvezne vlade in central-nega odbora Enotnih sindikatov ter hkrati naziv "najboljšega delovnega kolektiva montažnih elektropodjetij"; prav tako pa je kolektiv montažnega oddelka tovarne "Rade Končar" zaslužil izrečeno pohvalo centralnega od-bora Enotnih sindikatov in mi-nistra za elektrogospodarstvo za delo pri tem objektu.

NA PRODAJ JE

6 sobna iz opeke zidana hiša—33 čevljev loka. Zaprt porč, plastrano prtiljeje. Venetian Blinds—Garaža. Nočnem agentov. Oglasite se osebno. 1808 So. 60th St., Cicero, Illinois.

"PROLETAREC"

Socialistično-delavski tednik Glasilo Jugoslovanske soc. zveze in Prosvetne matice. Pisan v slovenskem in angleškem jeziku. Štane \$3 za celo, \$1.75 za pol.

\$1 za četrt leta.

NAROČITE SI GA!

Naslov: PROLETAREC 2301 South Lawndale Avenue Chicago 23, ILL.

Slovenska trgovina S. MOHORKO CO.

v Californiji

Čenjenim naročnikom in intere-santom splošno naznanjamo, da smo našo trgovino preselili v Fontana, California. V Milwaukee, Wis., smo delno razprodali in preselili samo poštno trgovino. Že ves let, odkar sem prvič obiskal Californijo, sem gojil željo, se enkrat vrniti na stal-no. Tako smo lanske leto kupili hišo in semiličje, na katerem smo sedaj zgradili prodajalno in skladišče. Po 18th letih poslovanja med našimi rojaki smo torej v lastnem domu in v stanu bomo postrežili bolje in točneje kot v preteklosti. Res je, da od nekaterih naročnikov bomo pre-cej oddaljeni, toda ker bomo v sta-nu naročila točno izvrševati, randa-lja ne bo napravila toliko razlike. Pečali se bomo, kot dosedaj, v prvi vrsti s prodajo SEMENA. JEDIL-NIH DISAV ter KNAJPOVIH ZDRAVILNIH ZELIŠČ. Po možno-sti tudi s drugim posebno importi-ranimi blagom kar in kadar bo mo-gočo dobiti. Brinje, paprika, suhe gobe in mnogo drugega blaga je se-daj na potu in v doglednem času bomo izdali nove cenike, za sedaj pa priporočamo sledeče:

Španski šefran, pristen najfinjši 50c
Muškator Cvet (Muško-plet) 50c
Stročna Vanilija, prava dišča 50c
Čili Powder, ukusen naj-bolji 50c
Poper, pristen smet 50c
Poper, pristen črn cel 40c
Majeron plevca, dišča 40c
Kimelj (Jamina) zdravilni 50c
Cimet, dišča celi 35c

Slaven zdravilni čaj "PLANIN-SKE ROŽE" je splošno znan kot naj-bolje zdravilo za čiščenje želodca, ledvic in mehurja ter očitno za čiščenje in utrjevanje krvi. Vseled tega je še posebno priporočljiv žen-skam s krvnimi motnjami ali neredi. Za starejše ali slabotne osebe je tudi priporočljivo namočiti eno šk. Planinskih Rož v kvari dobrega ša-nja. Kosarček s jutraj in s večer krepki in daje novih moči in ener-gije. Cena je: 1 šk. \$1.50, 3 šk. \$4.40, 6 šk. \$8.80, 12 šk. \$16.75.

Tavcentroze. Preslica, Lipovo cvet-je. Encjanove korenine. Žajbelj, Planinski mah, Besogovo cvetje. Di-šča Meis, Sladke korenine, Sladki Janek, Vinska Rutica, Ajbiš listje, Žolito. Navedena zel. in korenine pakiramo v paketih po 60c komad.

Knapjovi pripravljani mešani čaji: Št. 1, za želodce; Št. 2, zoper pre-hlad; Št. 4, za ledvice; Št. 5, za me-hur; Št. 7, za pljuča; Št. 9, za prsa; Št. 13, za čiščenje in utrjevanje krvi. Cena šk. \$1.25.

Naročilo pridenite primerni zne-tek za poštnino: 5c funt od 300 do 600 milj, 10c funt od 600 do 1000 milj, 12c funt v vse kraje nad 1000 milj od Fontane, oz. Los Angeles-a, 14c funt v vse kraje v Canadi. Če bo od poštnine preostalo bomo po-slali več blaga, obratno manj. V vse kraje v USA, pošljemo tudi po po-vsej (COD) v Canado pa to ni mogoče, zato se tja pošljajo le pred-plačna naročila.

STEVE MOHORKO CO.
400 So. Nuevo St. - Fontana, Calif.

OD KOTELJ DO BELIH VOD

Prešihov Voranc

(Nadaljevanje)

Potem pridejo Njivice in za njimi Gorneje, star kmečki dom, postavljen očitno na veliko gomilo. Pot drži vedno po hrbtišču skozi gozdove, ki pa tega imena ne zaslužijo. Samo nič-vredno grmovje, ki ne da dru-gega razen kurjave. Ako se tu in tam pokaže kaka smreka, je lepa in bohotna, toda to revno ljudstvo jo sovraži in jo trebi že v mladi rasti. Pač—tam doli nad Tržiščem je celo poboče pokrito s črnim, lepim gozdom.

"Čigav pa je tisti gozd?" vprašam na Njivicah invalida brez roke, ki se muči s kosom gnoja.

"Ta je pa last trojiškega gro-fa Prijatelja," se glasi odgovor. Tako imenujejo tukaj trgovca in posestnika Prijatelja iz Trži-šča, ki ima poleg drugega v Mal-komu tudi najlepši vinograd, ki mu ob dobri letini do 100 tistih sto štrajhov izbrone kapljice.

Nato pridejo Sela. Na pešce-ni rebrji je stanjenih do dvaj-

set bajt, po večini starih hramov in opučenih zidanic, koder so se naselili ljudje. Že na prvi pogled je to drugi Brezovec, brez vode, brez polj, brez kruha. Kdo bi tudi domoval na tej peš-čeni krtni razen siromakov.

Stara ženica primiga po cesti in praznim kosom na hrbtu.

"Kam pa, mati, tako zgodaj?" Zenica je bosa, umazana in z veliko, trdo golšo pod brado, ki se ji pozna, da je posledica hu-dih naporov njenega življenja.

"Po dva, da bom imela opol-dne s čim podnetiti."

Beseda da besedo in že mi že-nica pripoveduje:

"Imela sem dvanajst otrok, devet jih živi, trije pa so pri Sv. Trojici. Dva sina sta na Francoskem, dva na Nemškem, ena hči je v Zagrebu, ena na Srbskem."

Z enim samim stavkom reši moje skrito vprašanje, kako ne-ki živijo ljudje na tem peše-

nem, z brinjem in grmovjem poraslem svetu.

"In otroci, ki so po svetu, ali vas kaj podpirajo?"

"Slabo je, slabo," vzdihuje starka, potlej pa doda:

"Živim s hčerko, ki ima troje otrok! Veste, na svetu je križ. Vdova je pri živem možu."

V njenem glasu je nekaj bo-lestnega, bridkega.

Pozneje sem zvedel, da je ta njena hči tako zvana dobrotni-ca, h kateri prihajajo moški iz okolice. Take dobrotnice so po teh revnih krajih nekaj navad-nega. Do njih so izhोजne steze iz zidanic. Bog pomagaj, kako pa naj drugače preživlja troje otrok in staro mater.

Če si živel štirinajst dni na Bezovcu, si vesel, da imaš Sela že za seboj.

Sela se drže Malkovca, vasi, ki stoluje nad znanimi, ne pre-obširnimi goricami istega ime-na. Zato pa so te gorice tem bolj slavne in jih poznajo tudi ljubljanski evičkarji. Sladka malkovska kapljica ne da sluti-ti, kako grenko je življenje v njeni sosedi.

Na Malkovcu je kar druga po-

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne Cene zmerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4894

"PROSVETA"

2857 S. LAWDALE AVE.

Chicago 23, Ill.

19

Vaša naročnina na "Prosveto" je potekla z dnem

V slučaju, da je od strani upravnika kakšna pomoč, nas takoj obvestite, da se ista popravil Z bratskim pozdravom ZA UPRAVO "PROSVETE"

CENE LISTU SO:

Za Zdrav. drine in Kanado \$8.80 Za Chicago in okolice je \$8.80
1 tednik in 8.80 1 tednik in 8.80
2 tednika in 8.80 2 tednika in 7.10
3 tednika in 4.40 3 tednika in 6.00
4 tednika in 3.30 4 tednika in 4.70
5 tednikov in 2.60 5 tednikov in 3.60

Za Evropo je: Dnevnik \$11.00 — Tednik \$8.30
Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v platu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Priključite se ako le ome člane in družine, ki to dovolijo in ki žive ali stanujejo na enom in istem naslovu.

V nobenem slučaju ne več kot 5 tednikov

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri tednik članov, ki so prišli, preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in ne zahteva sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, te takoj naznaniti upravnstvu lista,